

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/33074/2023

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää tilaisuudesta saada lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaa. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti, että Alkolle ja vähittäismyyntiluvallisille toimijoille mahdollistettaisiin alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikärajavaltuuden turvaten. Esityksellä ei muutettaisi Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa.

Yritysvaikutukset ja vaikutukset elinkeinoihin:

Esitys vaikuttaisi merkittävästi vähittäiskaupan, ravintoloiden, suomalaisten viinitilojen sekä kuljetus- ja toimituspalveluja tekevien yritysten liiketoimintaedellytyksiin. Vaikka esitys toisi uusia alkoholin myyntiä saatavuutta lisääviä mahdollisuuksia, esityksen hyötyjä vs. haasteita ja ongelmallisia kohtia tähän laajaan yritysjoukkoon on esityksessä arvioitu paikoin liian positiivisesti, paikoin liian suppeasti tai ei ollenkaan. Lisäksi MTK huomauttaa, että esityksen perusteluissa ja vaikutusarvioinneissa ei ole käsitelty maatalous- ja elintarvikesektorin roolia ja kytkentöjä

alkoholituotteiden menekkiin, valmistukseen ja jakeluun. Alkoholin valmistukseen käytetään vuosittain satoja miljoonia kiloja kotimaista viljaa. Alkoholijuomateollisuus, panimo- ja virvoitusjuomateollisuus sekä pienpanimot ja viinitilat ovat merkittäviä työllistäjiä ja kotimaisen raaka-aineen käyttäjiä.

Esityksessä tulisi huomioida vahvemmin kaupunki- ja maaseutu -ulottuvuudet sekä taajama-asutus ja harvaan asutut alueet. Lainmuutoksen voimaantulo esityksen mukaisena lisäisi kansalaisten ja yritysten alueellista epätasa-arvoa. Kaupunkialueilla kysyntää ja toimitusketjuja syntyisi todennäköisesti luontevasti ja helposti, mutta maaseutualueilla – erityisesti harvaan asutuilla seuduilla – kysyntä olisi huomattavasti vähäisempää ja kyseisiä toimitusketjuja ei syntyisi välttämättä lainkaan. MTK edellyttää, että esitystä täydennetään maaseutuvaikutusten arvioinnilla.

Vaikka esitys lisäisi liiketoimintamahdollisuuksia, niin toimitusluvitus, lisääntyvä byrokratia sekä viranomais- ja valvontamaksut aiheuttaisivat huomattavia lisäkustannuksia sekä yrityksille että viranomaisille. Koeostoiksi nimetty valvontaprosessi herättää kysymyksiä siitä, kuka koeostoja tekisi, miten esimerkiksi riskiperusteisuus selvitetäisiin ja kuinka moneen ostotapahtumaan tällaisia koeostoja voitaisiin tehdä.

MTK kantaa huolta ja on samoilla linjoilla MaRa ry:n esille tuoman ongelman kanssa; kotona juodun alkoholin määrä lähtisi nousuun, ja valvotuissa ympäristöissä kuten ravintoloissa nautitun alkoholin osuus vähenisi entisestään. Lisäksi tulee huomioida, että toimituslupa muualle kuin asiakkaan kotiosoitteeseen on erittäin haasteellista toteutuksen ja valvonnan kannalta eikä esityksessä ei ole arvioitu riittävästi haittavaikutuksia alkoholitoimituksista muihin toimituspaikkoihin kuin kotitoimituksiin. Vaarana on esimerkiksi se, että alkoholia voidaan toimittaa esimerkiksi nuorisoporukan vuokraamalle mökille pikatoimituksella. Tällöin täysi-ikäinen juomien tilaaja voisi helposti hankkia toimituksella tulevat juomat ja myydä/luovuttaa niitä eteenpäin myös alaikäisille.

Kuten esityksessä todetaan, lainmuutos voisi lisätä markkinoiden toimivuutta ja kilpailua, sillä se mahdollistaisi alkoholijuomien toimituksen kaikilta alkoholijuoman toimitusluvan haltijoilta. Alkoholijuoman toimitusluvan voisi hankkia lakiesityksen edellyttämin ehdoin kaikki vähittäismyyntiluvan haltijat, alkoholiyhtiö sekä esimerkiksi kuljetus- ja ruokalähettipalvelut. MTK korostaa tässä epäkohtaa, että tosiasiasa esitys päinvastoin rajoittaa kotimaisten tilaviinirytysten liiketoimintaa ja tuotejakelua, mikäli yli 8 tilavuusprosentin alkoholijuomia voitaisiin toimittaa toimitusluvilla vain Alkon kautta. Suomalaisten viinitilojen nykyiset vähittäismyyntiluvat ulottuvat enintään 13 tilavuusprosentin marjaviineihin. Nämä ovat heidän päätuotteitaan, joten viinitilojen liiketoiminnan edistämiseksi ja kilpailun tasapuolistamiseksi olisi tärkeää saada kotimaisille viinitiloille myös näihin alkoholijuomiin toimituslupa.

Yhteiskunnalliset, terveydelliset ja hyvinvointiin liittyvät vaikutukset:

MTK nostaa lisäksi esille seuraavat yhteiskunnalliset, terveydelliset ja hyvinvointiin liittyvät asiat valmistelun laadun puutteina ja näkökohtina, joita ei ole vielä riittävästi tuotu esille esityksen vaikuttavuusarvioinneissa:

- Esityksen tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja vapautta. Alkoholin saatavuuden lisääminen näin radikaalilla tavalla mahdollistamalla alkoholin tilaaminen verkkokaupasta kotiin ei suomalaisessa alkoholinkäyttökulttuurissa kaikkien osalta johda hyvinvoinnin lisääntymiseen; esitysluonnoksessa todetaan, että Suomessa on yli kolmikertainen määrä alkoholikuolemia verrattuna Ruotsiin ja Norjaan.
- Esityksessä on vaikutusarviointia hyvinvointiin ja terveyteen; alkoholi on merkittävä perhe- ja lähisuhdeväkivallan taustatekijä. Esitys voisi lisätä alkoholin käyttöä etenkin kotiolosuhteissa, joka on Suomessa tyypillisin alkoholin juomistilanne. Samaan aikaan lausuttavana on Mielenterveyden edistämisen periaatepäätös.
- Esityksen tavoitetta luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten hyvinvoinnin ja vapauden lisääntymiselle ei ole arvioitu riittävästi.
- Esityksessä ei ole tuotu esille perustietoja ja faktoja siitä, kuinka usein ja millaisia määriä kuluttajat ostavat alkoholia tällä hetkellä vähittäismyyntipisteestä tai Alkosta (esim. vähittäiskauppa, ostoskeskus) ruoka- tai muiden tuotteiden oston ja asiointin yhteydessä. Esityksessä ei ole tuotu esille, kuinka moni kuluttaja tekee alkoholiostoksensa pääosin matkansa ainoana syynä esimerkiksi vähittäiskauppaan tai Alkoon ja millaisia määriä kuluttajat keskimäärin tällöin ostavat. Esityksessä ei ole myöskään tuotu esille, missä suomalaiset juovat alkoholia tällä hetkellä; kuten esimerkiksi kotona, vapaa-ajan asunnolla, ravintoloissa, julkisissa paikoissa juomisen osuudet. Näillä tiedoilla olisi merkitystä arvioitaessa esityksen vaikutuksia sekä kokonaisuutta.
- Esityksessä tuodaan esille, että alkoholisidonnaiset hälytystehtävät ajoittuvat erityisesti ilta- ja yöaikaan. Koska alkoholijuoman toimitus olisi sallittua ainoastaan kello 9:stä kello 21:een, ei lakiesityksellä arvioitaisi todennäköisesti olevan merkittävää vaikutusta yöaikaan tapahtuviin poliisin tehtäviin. Todellisuudessa on oletettavaa, että vaikka alkoholia toimitettaisiin em. aikaikkunassa, niin juomia juotaisiin runsaasti myös myöhään iltaisin ja yöaikaan. On huomioitava, että erityisesti pitkien etäisyyksien maaseudulla poliisin paikalle tulo voi kestää liian pitkään. .

Muuta huomioitavaa lakiuudistusta koskien:

Tuomme esille tässä yhteydessä, että hallituksen norminpurkutalkoissa on luvattu järjeistää alkoholiluvallisten raportointivelvoitteen ajankohtaa. Odotamme hallitukselta toimia tämän asian

valmisteluun ja toteuttamiseen. Nykyisellään alkoholin myynti pitää ilmoittaa 2 kertaa vuodessa, kausi katkeaa kesäkuun lopussa. Näin pienetkin - vain kesällä 3 kk auki olevat - ravintolat joutuvat tekemään ilmoituksen kahdesti; vaikka he saisivat määritellä puolivuotiskauden itse, ilmoitus olisi tehtävissä vain kerran. Jaksotusta tulisi muuttaa.

Myös anniskelun ja elintarvikevalvonnan vuosimaksut kaipaavat remonttia: maksut ovat yrittäjille kohtuuttomia saatuihin palveluihin ja vastineeseen nähden.

Aalto Kimmo

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry - Kimmo Aalto;
asiantuntija palveluyrittäjyys ja maaseutumatkailu. maaseudun
elinvoimalinja, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry